

İnsan Devri

Yaklaşık bir ay sonra, Uluslararası Jeoloji Bilimleri Birliği kuruluşundan bu yana 34. kez toplanacak. Jeoloji bilimi dışındakilerin dikkatini çekmesi pek de olası görünmeyen bu kongre neden gündemimizde? Çünkü toplantıda, dünyanın yeni bir döneme girişinin resmi olarak kabul edilmesi bekleniyor. Karar, yaklaşık 12,000 yıldır sürmekte olan "Holocene" dönemini sonlandıracak ve "Anthropocene" olarak adlandırılan yeni bir dönem başlatacak. Söz konusu geçiş her türlü insani aktivitenin, işin, daha doğrusu hayatın yepyeni bir ortamda var olması anlamına geliyor.

Antik Yunan dilinde "anthropos" insan, "kainos" ise yeni veya güncel demek... İki kelimenin birleşmesinden oluşan "Anthropocene" gezegenin insan tarafından şekillendirildiği yeni bir devri tanımlamak için yaratıldı. Terim ilk kez atmosferik kimyager Paul J. Crutzen tarafından kullanıldı. Crutzen 2000 yılında, Nobel Ödül Töreni sırasında yaptığı konuşmada gezegenin doğal döngülerindeki insan-kaynaklı değişimin yeni bir fenomen olarak görülmesi gerektiğini öne sürdü. Bu fenomen öylesine bir boyuta erişmişti ki, son buz çağından bu yana devam eden "Holocene" devrinin bugünü tanımlaması artık mümkün değildi. "Anthropocene" terimi resmileşme de Paul Crutzen'in konuşmasının hemen ardından bilim insanları tarafından kullanılmaya başlandı. Hızlı kabulün sebebi tüm bilimsel verilerin gezegenin doğal döngülerindeki değişimin göz ardı edilemez boyutlara eriştiğini ve insan-kaynaklı olduğunu kanıtlaması idi.

Değişime üç örnek ile değinelim: 1) Biyolojik çeşitlilik hızlı bir inişte... Gezegendeki canlı türlerinin yok olması belli bir sınıra kadar doğal. Her yıl, var olan her 1 milyon türde en fazla 10 türün yeryüzünden silinmesi doğal kabul ediliyor. Oysa her yıl 1 milyonda 100 tür tüketiliyor. Türlerin yok oluşu doğal sınırı 10 kat üzerinde seyrediyor. 2) Hayatın devamlılığı için atmosferdeki karbon dioksit miktarı her bir milyon molekülde 350 molekül sınırında kalmalı. Gerçekleşen seviye ise 391 molekül ve yükselişte. Güvenli seviyenin üzerine çıkış küresel ısınmanın devam etmesi, hatta geri dönülemez noktaya ulaşması anlamına geliyor. 3) Yapay gübre üretimini mümkün kılan Haber-Bosch sürecinin keşfinden bu yana doğal döngüdeki nitrojen miktarı ikiye katlandı. İnsanın çevreye bıraktığı nitrojen miktarı yılda 35 milyon tonda kalması gerekirken gerçekleşen miktarı 121 milyon ton. Nitrojen suya karışarak denizlerdeki ve okyanuslardaki hayatı öldürüyor. Aynı zamanda küresel ısınmayı hızlandırıyor.

İnsanın fiziksel olarak bugünkü hali ile -"Homo Sapiens Sapiens" olarak- yaklaşık 150,000 yıldır var olduğuna inanılıyor. Son 12,000 yıldır yaşayan nesiller aynı jeolojik devir içinde tohumun gücünü keşfetti, hayvanları evcilleştirdi, şehirleri kurdu. Nüfusunu defalarca katladı ve tüm kıtalara yayıldı. Biz son 12,000 yıldır insanın öngörmediği bir değişimi bire-bir yaşıyoruz. "Kullanım talimatlarını" hala tam olarak keşfedemediğimiz gezegen hızla değişiyor. Soluduğumuz hava, içtiğimiz su, tarım yaptığımız toprak, yediğimiz balık artık aynı değil. Bu değişimi tüm keskinliği ile yaşayan ilk nesil olmak (gönüllü olarak kimsenin altına girmeyeceği) iki-başlı bir sorumluluk yüklüyor: Öncelikle, hayatın devamı için geleceğin yönünü değiştirme sorumluluğu. İkincisi ise, yine hayatın devamlılığı için, değişimin artık geri alınamayacak kısmına uyum sağlama sorumluluğu.

